

QISHLOQ XO'JALIGIDA ENERGIYA RESURSLARIDAN FOYDALANISH STATISTIKASI

Turayeva Gulizahro

Guliston davlat Universiteti o'qituvchisi

Ergashov Raxmatillo

Guliston davlat universiteti talabasi

Jo`rayev Begzod

Guliston davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada qishloq xo'jaligini elektrlashtirishning samaradorligini aniqlash uchun qishloq xo'jaligida energiya resurslaridan foydalanish va g'allachilikda elektr energiyasidan foydalanishda mehnat unumdorligi muhim jihatlari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: qishloq xo'jaligini elektrlashtirish, mehnat unumdorligi, mahsulot tannarxi, 1 kishi soat, sof daromad, yoritish, isitish issiqxonalar, suv, nasos, stansiyalarni elektrlashtirish, statsionar, ko'chma sugorish, agregatlarni elektrlashtirish, inkubatoriyalar.

Abstract. This article highlights important aspects of the use of energy resources in agriculture and labor productivity in the use of electricity in grain production in order to determine the effectiveness of electrification of agriculture.

Keywords: electrification of agriculture, labor productivity, production cost, 1 man-hour, net income, lighting, heating of greenhouses, water, pump, electrification of stations, stationary, portable irrigation, electrification of aggregates, incubators.

Kirish.

Energetika har bir iqtisodiyotning asosiy tarmoqlaridan biri bo'lib iqtisodiyot va texnika taraqqiyotining mustahkam poydevori hisoblanadi. O'zbekiston energetika tizimi 37ta issiqlik va gidravlik elektr stansiyalaridan iborat bo'lib, ularning umumiy o'rnatilgan quvvati 11,5 mln. kVtni tashkil etgan holda, yiliga 55 mlrd. kVt.s dan ortiq elektr energiyasi ishlab chiqish imkoniyatiga ega. O'zbekiston energetika tizimining barcha kuchlanishlardagi elektr tarmoqlarining umumiy uzunligi qariyb 228 ming km.ni tashkil qiladi. Tarmoq transformatorlarining umumiy quvvati 42,6 MVA ga teng. Respublikada energetika tizimida esa hozirga kunga kelib 65 mingga yaqin kishi ishlaydi. 1934 yil 25 sentyabrda O'zbekiston energetika tizimining tashkiliy asosi "O'zbekenergiya" energetika boshqarmasi (hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi Energetika va elektrlashtirish vazirligi) tuzildi.

O'zbekiston gidroenergetikasini rivojlantirishda Pskom daryosi, To'palang, Hisarak, Oxangaron suv omborlarida GESlarni loyihalash va qurish yo'nalishi yetakchi o'rinda turibdi. Issiqlik energetikasi. 60-yillarda respublikada elektr energiyasi hosil qilishni ko'paytirish asosan gazda ishlaydigan yirik IESlarni ishga tushirish yo'nalishida olib borildi. Yirik IESlar qurilishi natijasida O'zbekiston energetika tizimining o'rnatilgan quvvatlari 11,3 ming MVt ga yetdi.

Tahlil va natijalar: G'allachilikda elektr energiyasidan foydalanish mehnat unumdorligini 3-4 marta oshiradi. G'allachilikda "OS-1", "OS-3", "OB-10" markali g`alla tozalash mexanizmlaridan foydalanish mehnat sarfini 20-25%, mahsulot tannarxini esa 15- 35% kamaytiradi. G'allani quritishda mehnat sarfi 30-40%ga, tannarxi esa 20- 35%ga kamayadi. Sug`orish ishlarini avtomatlashtirish chorva mollari mahsuldorligini 10- 15%ga oshiradi va olinadigan mahsulot sifatini yaxshilaydi. Yem-xashakni molga berish uchun oldindan tayyorlash ishlarida elektr energiyasidan foydalanish mehnat sarfini 75-90%ga kamaytiradi, ozuqa sifatini yaxshilaydi. Chorva mollarini sog`ishni elektrlashtirish ham katta ahamiyatga ega. Sigir sog`ish apparatlari yordamida sog`ilganda mehnat sarfi tejalishi bilan bir qatorda, sog`uvchilarning mehnati ham yengillashadi. 1 s. sut qo`lda sog`ilganda 4,4 kishi-soat sarflansa, sog`ish apparati yordamida sog`ilganda 2,5 kishi-soat, sog`ish zalida sog`ilganda esa 1,8 kishi-soat sarflanadi. Qo'y junini mexanizmlar yordamida qirqish mehnat unumdorligini 3-4 barobar oshiradi, qirqib olingan jun sifati ham ancha yuqori bo'ladi. Parrandachilik fermalarini tunda elektr energiyasi bilan yoritish natijasida tovuq va o'rdaklardan olinadigan tuxum 25-30 foizga ko'payadi. Elektr energiyasidan xo'jalikning yordamchi tarmoqlarida, jumladan ustaxona, tegirmon, yog`och arralash va hokazo ishlarda foydalanish katta iqtisodiy samara beradi. Ilmiy-tekshirish institutlari ma'lumotlariga ko'ra, qishloq xo'jaligida foydalanilgan har bir milliard kvTG'soat elektr energiya yiliga 700 ming mehnatga yaroqli kishining mehnatini tejab, mahsulot yetishtirish uchun sarflanadigan xarajatlarni 2 mln. so'mga kamaytiradi. Elektr energiyasidan foydalanish qishloq aholisini moddiy va madaniy farovonligini oshirishda, qishloq madaniyatini shahar madaniyatiga yaqinlashtirishda katta rol o`ynaydi.

XULOSA

Chunonchi sohadagi asosiy ishlab chiqarish fondlari, texnika va texnologiyalar eskirgan. Fundamental ilmiy izlanishlarga asoslangan yangi energetik va elektrotexnologik uskunalar tizimi shakllanmagan. Mazkur uskunalar hamda

texnologiyalarning ko'pchiligi talabga to'la javob bermaydi. Ularni ishlatish, ta'mirlash, rostdash hamda kadrlarni qayta tayyorlash borasida muammolar bor. Shuningdek, mahsulot ishlab chiqarishda energiya salmog'ini oshirish uchun energiyaning noan'anaviy turlaridan, ya'ni "Quyosh energiyasi" dan ham foydalanishga alohida e'tibor qaratilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. To'xliiev N. "O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyoti". T -1998 y.
2. Pulatova R.X. "Agrosanoat majmuasida infratuzilma faoliyatini tashkil etish". O'quv qo'llanma. ToshDAU. 2006y.
3. "Elektr energiyasidan samarali foydalanish muammolari". Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti. 2003 y. 6-son
4. Тураева, Г. (2023). АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ЗЕРНА В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ. *Бюллетень педагогов нового Узбекистана*, 1(9), 101-107.
5. Umarov, S. R. (1992). On the well-posedness of boundary value problems for pseudodifferential equations with analytic symbols. In *Doklady Akademii Nauk* (Vol. 322, No. 6, pp. 1036-1039). Russian Academy of Sciences.
6. Umarov, S. R. (1993). Some boundary value problems for elliptic equations with a boundary operator of fractional order. In *Doklady Akademii Nauk* (Vol. 333, No. 6, pp. 708-710). Russian Academy of Sciences.
7. Rustamovich, U. S. (2017). Features of innovative water management in the modernization of economy. *TRANS Asian Journal of Marketing & Management Research (TAJMMR)*, 6(1), 45-53.
8. Умаров, С. (2017). Основные направления инновационного развития водного хозяйства и его поддержка. *Экономика и инновационные технологии*, (1), 43-50.
9. Xolmanova, Z. (2020). Kompyuter lingvistikasi. Nodirabegim:.-Toshkent, 247.
10. Akbarova, N., & Azamatov, Z. (2023). Deformation measurement by digital holographic interferometry. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 434, p. 01039). EDP Sciences.